

به نام خدا

لزوم بازنگری در تشکیلات امور زنان و خانواده

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۳.....	مقدمه
۵.....	ضرورت‌ها
۶.....	تهدیدها
۸.....	فرصت‌ها
۱۰.....	چارت پیشنهادی
۱۷.....	جمع‌بندی
۱۸.....	پیوست
۲۰.....	منابع و مآخذ

کد موضوعی: ۲۷۰

شماره مسلسل: ۱۰۵۲۰

آذرماه ۱۳۸۹

دفتر: مطالعات فرهنگی

لزوم بازنگری در تشکیلات امور زنان و خانواده

چکیده

از مهمترین رسالت‌های انبیا انسان‌سازی است و نهاد مقدس خانواده رسالتی همسو با مسئولیت پیامبران الهی دارد و نیز کانون تربیت انسان‌های صالح، سالم و طبق آیات قرآن کریم مهد مودت و رحمت^۱ است. رهبر کبیر انقلاب اسلامی امام خمینی (ره)، صلاح و رستگاری جامعه را منوط به صلاح و فلاح این بنا می‌داند و می‌فرماید: «اساساً تربیت از دامن پاک مادر و جوار پدر شروع می‌شود و با تربیت اسلامی و صحیح آنان استقلال، آزادی و تعهد به مصالح کشور پایه‌ریزی می‌شود».^۲ در واقع ایجاد تحولات اصولی و تأسیس تمدن‌های بزرگ یا انحطاط جوامع، ریشه در تعالی یا تزلزل خانواده دارد و نیز می‌فرماید: «صلاح و فساد یک جامعه از صلاح و فساد زنان در آن جامعه سرچشمه می‌گیرد».^۳ براین اساس توجه به این بنای مهرورزی، عدالت، سرای صفا و صمیمیت و ارتقای توانایی‌های آن (یعنی تأمین نیازهای معنوی، مادی و دستیابی به کمال، آرامش و نشاط) و امور زنان نیازمند توجهی اصولی است.

۱. سوره مبارکه، الروم/ آیه ۲۱.

۲. پیام به دانشجویان و دانش‌آموزان (آثار فرهنگ مستقل و فرهنگ وابسته)، صحیفه امام (ره)، ج ۱۵، ص ۲۴۵، ۱۳۶۰/۶/۳۱.

۳. پیام به ملت ایران به مناسبت روز زن (جایگاه زن در فرهنگ اسلامی)، صحیفه امام (ره)، ج ۱۶، ص ۱۹۲، ۱۳۶۱/۱/۲۵.

آیات قرآن کریم و روایات معصومین علیهم‌السلام و دیگر منابع دینی به صراحت به این مهم پرداخته‌اند. همچنین تلاش و مجاهدات دانشمندان چون شهید مرتضی‌مطهری (ره)، در تبیین جایگاه و تعریف نقش و کارکرد خانواده و تعیین مسئولیت‌ها و حقوق هریک از اعضای آن به‌ویژه زنان که رکن بنیادین و قوام‌بخش نظام خانواده بوده و عامل مهمی در ایجاد یا انحطاط تمدن‌ها هستند ثمربخش بوده است.

در این راستا ترسیم ساختاری منسجم در روابط اعضای خانواده و تعامل تعالی بخش خانواده و جامعه از اولویت‌های اصولی است که مورد اهتمام و توجه جدی مسئولین و سیاستگذاران و برنامه‌ریزان نظام قرار داشته است به نحوی که در اصل دهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران آمده است: «از آنجا که خانواده واحد بنیادین جامعه اسلامی است، همه قوانین و مقررات و برنامه‌ریزی‌های مربوط باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد».

از آنجا که اجرای متقن قانون الهی و آموزه‌های کمال‌بخش دینی طبق تصریح آیات قرآن کریم و روایات اهل بیت علیهم‌السلام، نیازمند ایجاد نظام حکومتی و سیستم نظام‌مند و قانونی است که فلسفه دعوت انبیا و رسالت اولیای الهی را محقق می‌سازد، خانواده نیز به‌عنوان مهمترین مهد تربیت عبادالله و تولید نیروی انسانی صالح، نیازمند تشکیلاتی قانونمند و دارای فرآیندی سیستماتیک و منسجم مبتنی بر آموزه‌های دینی است تا نقش سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، هماهنگی در اجرا، نظارت و ارزیابی امور خانواده را در کلیه عرصه‌ها با قدرت ایفا کند.

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) دهه چهارم انقلاب اسلامی را «دهه پیشرفت و عدالت» نامیدند. ایشان می‌فرمایند: «درحالی که از آغاز انقلاب، ملت ایران با حرکت عظیم خود و با ایجاد و استقرار نظام جمهوری اسلامی به سمت پیشرفت و عدالت حرکت کرده است، ... به نظر ما تمایز ده سال آینده با سه دهه گذشته، در آمادگی‌های بسیار وسیع و عظیمی است که در کشور عزیزمان برای پیشرفت و عدالت به وجود آمده است که این آمادگی‌ها به ملت بزرگ و مصمم ما اجازه می‌دهد که در این زمینه یک جهش و یک گام بلند نشان بدهد».^۱ با توجه به بیانات معظم‌له و شعار «عدالت محوری و مهرورزی»^۲ دولت نهم و در ادامه آن دولت دهم برای گسترش عدالت در امور زنان و خانواده، بازنگری (مشخص کردن نقاط ضعف و قوت تشکیلات فعلی امور زنان و خانواده) و بازآرایی (ایجاد ساختار جدید) جهت سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و امور اجرایی، ضرورتی انکارناپذیر است. می‌دانیم زن و مرد از جهت ویژگی‌های انسانی نظیر کمال، کرامت، ایمان، علم، معرفت و عرصه وسیعی از مشترکات انسانی مساویند و اصولاً در عرصه روح، جنسیت مطرح نیست،^۳ اما در عرصه نزول به عالم ماده در قالب دو جسم در برخی ویژگی‌ها به دلیل تدابیر حکیمانه الهی تمایزاتی دارند. این تمایزات به تغییراتی در حقوق، تکالیف و مسئولیت‌های آنان

۱. بیانات مقام معظم رهبری در جمع زائران و مجاوران حضرت امام رضا (ع)، ۱۳۸۸/۱/۱، khamenei.ir.

۲. منشور دولت نهم، بند راهبردهای کلان دولت نهم «هدف بنیادین»، سایت ریاست‌جمهوری.

۳. سوره نحل آیه ۹۷، در رسیدن به حیات طیبه فقط دو چیز نقش دارد: حسن فعلی (عمل صالح) و حسن فاعلی (مؤمن بودن روح)، خواه بدن مؤنث باشد یا مذکر، زن در آئینه جمال و جلال، آیت‌الله جوادی آملی، مرکز نشر

اسراء، چاپ ۱۸، بهار ۱۳۸۷.

منجر شده است که می‌باید این تفاوت نقش و کارکرد هریک از زن و مرد را در نظر گرفت و برای تکامل و تعالی خانواده و تربیت انسان‌ها به‌کار گرفت. توجه به این حقیقت، دفاع از حق متفاوت بودن مردان و زنان و نقش‌آفرینی خاص هریک از دو جنس در عرصه‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی را ضروری نشان می‌دهد، تا علاوه بر پرداختن به عرصه وسیع مشترکات انسانی زن و مرد، به عرصه تفاوت‌های کمال‌بخش زندگی آن دو نیز توجه کافی مبذول شود.

یکی از وظایف نظام عدالت‌محور ایجاد هماهنگی و انسجام لازم بین عرصه‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی فعالیت‌های هریک از اعضای خانواده است. با توجه ویژه به نقش محوری مادری و همسری، حضور متعهدانه در صحنه خانواده (حسن تبعّل) و تلاش برای استحکام خانواده، حضور فعال و تأثیرگذار در مقدرات اساسی مملکت و حفظ نظام ولایت در کشور اسلامی از وظایف و نقش‌های مهم زنان است. نیاز به الگوی متعارف، متعادل و متعالی حضور اجتماعی بانوان از ضروریات جامعه ما و نیاز جهان معاصر است. بنابراین ایجاد و توسعه تشکیلات و ارتقای جایگاه و ساختاری نظام‌مند و منسجم و متناسب با اهداف و مأموریت‌های تعیین شده در نظام خلقت الهی (کتاب تکوین) و نظام هدایت الهی (کتاب تشریح) از ضروریات است.

بدین منظور اصلاح ساختار و تشکیلات مرتبط با زنان و خانواده که مأموریت سیاستگذاری کلان و برنامه‌ریزی استراتژیک را به‌عهده دارند و نیز قانونگذاری تدوین سیاست‌های راهبردی و طراحی برنامه‌های اجرایی و اجرای طرح‌هایی تحقیقاتی به‌منظور رصد مشکلات و ایجاد مکانیسم‌های هماهنگی، حمایتی و نظارتی در کلیه امور مربوط به زنان و خانواده پیشنهاد می‌شود.

هدف: اصلاح ساختار تشکیلاتی امور زنان و خانواده به منظور تحقق عدالت

و پیشرفت در جامعه.

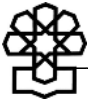
ضرورت‌ها

۱. تحقق رویکرد متعالی اسلام (آیات و روایات) و اندیشه‌های ناب حضرت امام خمینی (ره) و رهنمودهای مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) که تأکید فرموده‌اند: اگر ما بخواهیم زن ایرانی در حد شأن زن از نظر اسلام قرار بگیرد باید روی مسائل زن و در مورد زن کار زیادی انجام دهیم یک دستگاه ویژه‌ای برای این [کار] لازم است. نمی‌شود این را به یک وزارت یا یک دستگاه مشترک سپرد.^۱ ببینید چه سازمان‌هایی **احیاناً باید به وجود آید...** آنوقت به مجلس یا شورای عالی انقلاب فرهنگی توصیه کنید تا مصوبه بگذرانند و این کارها انجام گیرد.^۲

۲. اجرای قانون اساسی و دیگر قوانین و اسناد مادر (نظیر مقدمه قانون اساسی و اصول دهم، بیستم، بیست‌ویکم، سی‌ویکم، چهل‌وسوم و بند «۱۴» از اصل سوم قانون اساسی و نیز بند «۱۴» سیاست‌های کلی برنامه چهارم و بند «۱۲» سیاست‌های کلی برنامه پنجم که بر «تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و در صحنه‌های اجتماعی و استیفای حقوق شرعی و قانونی بانوان در همه عرصه‌ها و توجه ویژه به نقش سازنده آنان» تأکید دارد. در اهداف سند چشم‌انداز نیز بر توجه به نهاد مستحکم

۱. زن از دیدگاه امام (ره)، ص ۲۵.

۲. زن از دیدگاه مقام معظم رهبری، ص ۱۷.

خانواده به دور از فقر، فساد و بهره‌مندی از محیط زیست مطلوب تأکید شده است).

۳. **تبیین و توسعه نگاه اصولی، اعتدالی و متعالی اسلام نسبت به حقوق و مسئولیت‌های زنان و نقش محوری آنان در خانواده،**

۴. **تدوین و تنظیم سیاست‌ها و برنامه‌های استراتژیک براساس سیاست‌های کلان نظام با نگاه عدالت‌محور براساس حفظ تفاوت‌های حکیمانه انسان‌ها و متناسب با عرصه مشترکات،**

۵. **تنظیم سیستم هماهنگی به منظور همگرایی فرابخشی و پیگیری اجرای صحیح سیاست‌ها و برنامه‌ها،**

۶. **ایجاد نظام تحقیقات و رصد فرهنگی به منظور شناسایی مشکلات و رفع زمینه‌های ظلم و خلأهای قانونی، مدیریتی، اجرایی نسبت به زنان و دیگر اعضای خانواده در عرصه‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی،**

۷. **ایجاد نظام نظارتی و سنجش اجتماعی به منظور شناسایی مشکلات و یافتن موانع و رفع خلأها در حمایت از خانواده.**

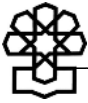
- بدیهی است که به دلیل فقدان تشکیلاتی منسجم، کارآمد و با ویژگی‌های فوق برای ساماندهی و پیگیری و نظارت بر امور زنان و خانواده، نارسایی‌هایی در کلیه دستگاه‌های مرتبط مشهود است، که به برخی از آنها اشاره می‌شود.

تهدیدها

۱. توسعه نگاه‌های سلیقه‌ای افراطی و تفریطی و بعضاً جنسیتی و تساوی‌گرا یا تقابل‌محور به زن و مرد در قانونگذاری و اجرا در کلیه دستگاه‌ها و بی‌توجهی به

- رعایت حق متفاوت بودن متناسب با جایگاه زنان و نیز عدم توجه به اجرای نقش
 ۱. خاص خانوادگی زنان،
 ۲. کم‌توجهی به اجرای دقیق برخی اصول قانون اساسی، سند چشم‌انداز و
 سیاست‌های کلان ابلاغی از طرف مقام معظم رهبری (مدظله العالی)،
 ۳. عدم اجرای سیاست‌های کلان مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی در امور زنان و
 خانواده شامل سیاست‌های تشکیل، تحکیم و تعالی خانواده و منشور حقوق و
 مسئولیت‌های زنان، سیاست‌های تحقیقات و آموزش، سیاست‌های امور بین‌الملل،
 سیاست‌های اشتغال، سیاست‌های ورزش و سیاست‌های مقابله با آسیب‌های
 اجتماعی،
 ۴. عدم پیگیری لازم برای اجرای قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی نظیر قانون
 حقوق و مسئولیت‌های زنان، قانون تسهیل ازدواج، قانون حمایت از کودکان و...،
 ۵. ناهماهنگ و نامشخص بودن شرح وظایف دستگاه‌ها در اجرای سیاست‌های
 مصوب مربوط به زنان و خانواده،
 ۶. فقدان رابطه سازمانی تعریف شده همراه با اختیارات و امکانات و برنامه و بودجه
 برای هریک از دستگاه‌ها در وظایف مشترک،
 ۷. نامشخص و ناکافی بودن وظایف، اختیارات و امکانات مراکز امور زنان در
 بخش‌های صف و ستاد تا سطح مشاورین وزرا، استانداران و فرمانداران،
 ۸. نامتوازن بودن جایگاه و سطوح سازمانی مراکز امور زنان در دستگاه‌ها که باعث
 عدم پاسخگویی مناسب و لازم از طرف مسئولین شده است،
 ۹. فقدان سیستم نظارت و ارزیابی قانونی و مصوب و فوق ستادی برای پیگیری و

- ارزیابی میزان و نحوه تحقق مصوبات نظام در امور زنان و خانواده،
 ۱۰. وجود تقابل یا اختلاف در دستگاه‌هایی که بدون برنامه‌ریزی و تشکیلات لازم و
 به‌صورت خودجوش و متوازی یا متداخل به‌وجود آمده‌اند، نظیر ایجاد مرکز امور زنان و
 خانواده ریاست جمهوری و اداره کل امور بانوان وزارت کشور و نیز در سطح بین‌المللی
 تداخل فعالیت‌های وزارت امور خارجه و سازمان فرهنگ و ارتباطات و مرکز امور زنان و
 خانواده ریاست جمهوری و امور بین‌الملل دیگر دستگاه‌های دولتی و غیردولتی (سازمان
 تبلیغات اسلامی، مجمع جهانی اهل بیت (ع)، مجمع تقریب مذاهب و...) لازم به‌ذکر است که
 سیاست‌های بین‌المللی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی و آیین‌نامه اجرایی آن نیز پس
 از سال‌ها تلاش برای تصویب، علیرغم تصویب نهایی، مسکوت مانده است و در عمل
 فعالیت‌ها با ناهماهنگی و ضعف در سطح بین‌الملل روبرو است.

فرصت‌ها

- برای بررسی فرصت‌ها نگرشی به وضعیت موجود در امکانات و مقدرات ضروری است.
 در وضع موجود سه نوع فعالیت در مسائل زنان و خانواده مشهود است:
۱. سیاستگذاری کلان،
 ۲. قانونگذاری،
 ۳. برنامه‌ریزی استراتژیک و راهبردی و فوق ستادی،
 ۴. فعالیت‌های اجرایی و عملیاتی.
۱. سیاستگذاری کلان: شامل فعالیت‌های مجمع تشخیص مصلحت نظام و شورای
 عالی انقلاب فرهنگی است. گروه زنان مجمع تشخیص مصلحت نظام نظرات خود را به

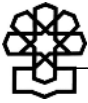

آن مجمع و سپس به مقام معظم رهبری به عنوان نظری مشورتی ارائه می‌دهد که پس از تأیید معظم له به عنوان سیاست‌های کلان نظام ابلاغ می‌شود.

در شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز مصوبات شورای فرهنگی اجتماعی زنان پس از بحث در شورای عالی انقلاب فرهنگی و با حضور رؤسای محترم قوای سه‌گانه تصویب و ابلاغ می‌شود، لذا در سطوح عالی و قبل و بعد از تصویب زمینه هماهنگی فراهم است.

برای زمینه‌سازی اجرای این سیاست‌ها نیز همانند دیگر سیاست‌های مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی تمهیداتی اندیشیده شده است، از جمله تشکیل هیئتی از دولت و شورای عالی انقلاب فرهنگی برای تنظیم سیاست‌های اجرایی، که مصوبات این هیئت طبق اصل یک‌صدوسی و هشتم قانون اساسی با حکم رئیس‌جمهوری مشابه مصوبات هیئت دولت، قانونی و لازم‌الاجرا می‌شود، این هیئت به نام ستاد ملی خانواده در شورای عالی انقلاب فرهنگی در حال تکمیل ساختار امور زنان و خانواده است. پس از تصویب سیاست‌های کلان در شورای عالی انقلاب فرهنگی این ستاد راهکار اجرایی، آیین‌نامه‌های مربوطه را تهیه می‌کند و با برنامه‌ریزی سعی در ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌ها نموده و پیگیر نتایج مصوبات این ستاد است.

۲. قانونگذاری: نقش قانونگذاری به‌عده قوه مقننه است و قوه قضائیه موارد پیشنهادی خود را در امور زنان و خانواده به مجلس برای تصویب تقدیم می‌کند و در مجلس شورای اسلامی نیز به دلیل فقدان دستگاه اجرایی متناظر برای امور زنان و خانواده این مهم در حال حاضر زیرمجموعه کمیسیون فرهنگی است، لذا تشکیل کمیسیون زنان و خانواده در مجلس شورای اسلامی پیشنهاد می‌گردد و در قوه قضائیه جایگاه ویژه‌ای به عنوان معاونت ریاست قوه قضائیه جهت تدوین قوانین حمایتی از خانواده ضروری است.

۳. برنامه‌ریزی فوق ستادی: این مسئولیت با مرکز امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری است که مشکل اصلی، ساختار فعلی این مرکز است و با فقدان راهکارهای لازم جهت برنامه‌ریزی و هماهنگی با دستگاه‌ها و نظارت بر عملکرد آنها روبروست و ارتقا و ساماندهی فعالیت‌های آن از ضروریات است.

۴. فعالیتهای اجرایی و عملیاتی: کلیه دستگاه‌های اجرایی و استانداری‌ها از طریق دفاتر امور زنان و خانواده دستگاه‌های خود، مسئول اجرای برنامه‌های مصوب و منطبق با سیاست‌های کلان نظام در مرکز امور زنان و خانواده هستند.

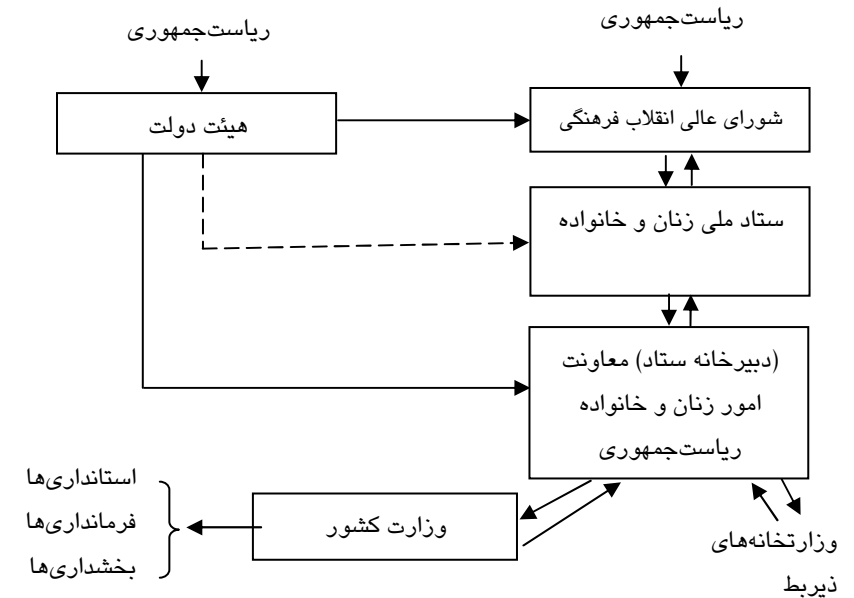
مشکل اصلی آنها نیز عدم ارتباط قانونی و نظام‌مند آنها با برنامه‌ریزی‌های مرکز امور زنان و خانواده است. مشکل دیگر عدم امکان ارتباطات و هماهنگی‌های قانونمند و عدم وجود سیستم نظارتی در ارتباط با دستگاه‌های ذیربط است و اکثر برنامه‌ریزی‌ها شخصی و سلیقه‌ای جهت می‌یابد. بنابراین ایجاد، توسعه و ارتقای تشکیلاتی قانونمند با مختصات ذیل برای ساماندهی امور زنان و خانواده پیشنهاد می‌شود.

چارت پیشنهادی

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی به‌منظور رفع معضلات و ارتقای جایگاه زنان و خانواده در تشکیلات نظام جلساتی را با حضور جمعی از مدیران و کارشناسان امور زنان در وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی برگزار کرد و گفتگوها و مباحث گسترده‌ای در زمینه محورهای مهم از جمله ضرورت‌ها، تهدیدها و فرصت‌های بازنگری در تشکیلات امور زنان و خانواده را به انجام رسانید. در این جلسات دیدگاه‌های دستگاه‌های ذیربط در مورد محورهای فوق از سوی افراد شرکت‌کننده مطرح گردید و

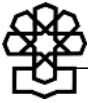

ماحصل این جلسات چارت پیشنهادی می‌باشد که در ذیل آمده است. این چارت ساختاری را برای تعامل دستگاه‌های ذیربط براساس کارکرد و سطح ورود آنها پیشنهاد می‌دهد و در واقع ترکیبی از دیدگاه‌ها و نظرات موجود می‌باشد هرچند این چارت در مواردی مانند مفاد آیین‌نامه تشکیل ستاد ملی زن و خانواده دارای اشکالاتی است (در ادامه به آن پرداخته می‌شود). اما آنچه مد نظر است تعامل بین دستگاه‌های دولتی در راستای حل معضلات زنان و خانواده در تشکیلات نظام است.

- ایجاد ستاد ملی خانواده (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی)

این ستاد به منظور تحقق اصل دهم قانون اساسی با هدف تقویت و تحکیم نهاد مقدس خانواده و پاسداری از قداست آن و استوار ساختن روابط خانوادگی است و می‌تواند به عنوان شورای

عالی سیاستگذاری راهبردی و برنامه‌ریزی و هماهنگی قرار گیرد (پیوست ۱) و کلیه اسناد فرابخشی و برنامه‌ریزی‌های کلان با تصویب این ستاد که اعضای آن وزرای ذیربط و مسئول شورای فرهنگی اجتماعی زنان و مرکز امور زنان و خانواده ریاست جمهوری است.

۱. رئیس محترم جمهور،

۲. معاون اول رئیس‌جمهور (نایب رئیس)،

۳. وزیر آموزش و پرورش،

۴. وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی،

۵. وزیر علوم، تحقیقات و فناوری،

۶. وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی،

۷. وزیر رفاه و تأمین اجتماعی،

۸. وزیر کشور،

۹. وزیر دادگستری،

۱۰. رئیس سازمان ملی جوانان،

۱۱. رئیس سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران،

۱۲. رئیس شورای فرهنگی اجتماعی زنان،

۱۳. رئیس مرکز امور زنان و خانواده (دبیر کارگروه)،

۱۴. سه نفر صاحب‌نظر در امور خانواده و تعلیم و تربیت از حوزه و دانشگاه به

پیشنهاد مرکز امور زنان و خانواده،

تبصره - ستاد ملی زن و خانواده می‌تواند از سایر اعضای هیئت دولت با حق رأی بنا بر ضرورت دعوت نماید.

ماده (۲)

وظایف کارگروه یاد شده، عبارتند از:

۱. تهیه و تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی قوانین مصوب مجلس و سیاست‌های مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی،
۲. پیشنهاد لوایح مربوط به حوزه زنان و خانواده به هیئت وزیران و مجلس،
۳. تنظیم راهبردهای دستگاه‌های اجرایی به منظور تحقق سیاست‌ها، قوانین و دستورات و اوامر مقام معظم رهبری در حوزه زنان و خانواده،
۴. تنظیم سیاست‌های اجرایی دولت و شاخص‌سازی در حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی خانواده،
۵. تعیین شاخص‌های معرفی خانواده تراز و الگو در ابعاد مختلف،
۶. تعیین ضوابط اجرایی نظارت بر فعالیت‌های ملی و بین‌المللی زنان و خانواده و سازمان‌های مردم‌نهاد،

ماده (۳)

ستاد ملی زن و خانواده موظف است آن دسته از وظایف و اختیارات هیئت وزیران را که مرتبط با وظایف ستاد ملی زن و خانواده می‌باشد احصا و به استناد اصل یکصدوسی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به منظور اخذ تفویض اختیارات مذکور به هیئت وزیران ارائه نماید.

ماده (۴)

دبیرخانه ستاد ملی زن و خانواده در مرکز امور زنان و خانواده تشکیل خواهد شد.

ماده (۵)

ستاد ملی زن و خانواده می‌تواند از دستگاه‌های دیگر در صورت لزوم دعوت به عمل آورد.

مهمترین ایرادات وارد به مواد آیین‌نامه کارگروه ملی خانواده عبارتند از:

۱. بند «۱ و ۶» ماده (۲) مغایر اصل یکصدوسی و هشتم قانون اساسی است زیرا براساس این اصل اعضای غیروزیر نمی‌توانند در تصویب آیین‌نامه نقش داشته باشند.
۲. بند «۳ و ۴» ماده (۲) مغایر اصل یکصدوسی و چهارم قانون اساسی است زیرا تنظیم سیاست‌های اجرایی و تنظیم راهبردهای دستگاه‌های اجرایی در صلاحیت رئیس جمهور و هیئت وزیران است.
۳. ماده (۳) مغایر اصل یکصدوسی و هشتم قانون اساسی است زیرا اختیارات هیئت وزیران قابل تفویض نیست.

ایجاد معاونت ریاست جمهوری در امور زنان و خانواده

این معاونت (البته ایجاد معاونت به صراحت اصل یکصدوسی و چهارم قانون اساسی فقط در صلاحیت شخص رئیس جمهور است) با نقش و کارکرد برنامه‌ریزی استراتژیک و نظارت فوق ستادی به فعالیت‌های برنامه‌ریزی راهبردی، هماهنگی، نظارت و ارزشیابی دیگر دستگاه‌ها در حوزه مسائل زنان و خانواده می‌پردازد و جایگاه و نقشی مشابه سازمان‌های حفاظت محیط زیست، سازمان مدیریت و

برنامه‌ریزی کشور، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، سازمان بازرسی کل کشور و یا معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری را ایفا خواهد کرد. در کنار پیشنهاد معاونت فوق مواد ذیل قابل طرح است:

ارتقای تشکیلات امور زنان و خانواده در دستگاهها

کلیه دستگاه‌های اجرایی که فعالیت‌هایی در رابطه با امور زنان و خانواده دارند یا به‌نحوی در فرآیند فعالیت‌ها بر مصالح خانواده تأثیرگذارند، موظف هستند با ایجاد یا ارتقای تشکیلات زنان و خانواده خود مشابه و هماهنگ با معاونت ریاست‌جمهوری در دستگاه مربوطه، نسبت به اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های کلان و ایجاد سیستم پایش و ارزیابی اقدام لازم را معمول دارند. لازم به‌ذکر است که در بین دستگاه‌ها نقش وزارت کشور در استان‌ها محوری است.

جایگاه و نقش این تشکیلات نیز در حوزه مسئولیت بالاترین مسئول دستگاه زیربط است و می‌باید دارای اختیارات ویژه‌ای باشد که بتواند نقش مدیریت بر برنامه‌های اجرایی و هماهنگی و نظارت فعالیت‌ها در آن دستگاه را ایفا نماید.

بازنگری طرح تجمیع و ایجاد وزارتخانه

پیشنهاد تجمیع دستگاه‌های زیربط طبق اصل چهارم قانون اساسی و تکلیف دولت در محدودسازی دستگاه‌ها یکی از پیشنهادات مطرح است که به‌صورت ذیل عنوان شده است:

دستگاه‌هایی چون وزارت رفاه و تأمین اجتماعی، سازمان بهزیستی کشور و

بخش‌های حمایتی از مرکز امور زنان و خانواده و سازمان ملی جوانان در دستگاهی واحد به‌نام وزارت رفاه و خانواده تجمیع شوند، این وزارتخانه می‌تواند شامل معاونت‌هایی با عنوان زنان، کودکان، جوانان، میانسالان و سالمندان و معلولین باشد، که کلیه نقش‌های امدادی - حمایتی و اجرایی را ساماندهی نماید.

زیرا دستگاه‌های فوق در انجام برخی وظایف دچار تداخل و همپوشانی هستند.

موانع

طرح فوق با موانعی قانونی به‌دلایل ذیل روبرو است:

- با توجه به اصل چهارم و چهارم قانون اساسی ایجاد یک وزارتخانه جدید در دولت ناممکن است. درحالی که این طرح به تجمیع مسئولیت‌های دستگاه‌های مختلف در وزارت رفاه پرداخته است.

- اصل عدم تمرکز در توزیع وظایف ملی و استانی.

که طبق بخشنامه شماره ۱۰۵/۲۸۲۱۶ مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۵ و نیز بند «ب» ماده (۱۰۴) و تبصره «۲» ماده (۸) قانون استخدام کشوری هر گونه، توسعه و تمرکز دستگاه‌ها غیرقابل قبول خواهد بود.

اما با تأکید بر ضرورت اجرای اصل چهارم و چهارم قانون اساسی تجمیع چند دستگاه در یک وزارتخانه موجود (وزارت رفاه) به نام وزارت رفاه و خانواده، توسعه تشکیلات نیست، بلکه عملاً تجمیع و کوچک‌سازی را تحقق می‌بخشد.

با توجه به اهداف و ضرورت‌ها و با نگرش جامع به وضع موجود و نیاز به بازنگری و بازآرایی تشکیلات امور زنان و خانواده و با توجه به پیشنهادات مطرح شده، تشکیلات امور زنان و خانواده در سه دسته ذیل قابل ساماندهی است.

۱. عرصه سیاستگذاری کلان و قانونگذاری که توسط شورای فرهنگی اجتماعی زنان و کمیته زنان مجمع تشخیص مصلحت نظام و مجلس شورای اسلامی و قوه قضائیه تحقق یافته است.

۲. عرصه سیاست‌های راهبردی و برنامه‌ریزی فوق ستادی و ایجاد هماهنگی در اجرا و تنظیم سیاست‌ها و برنامه‌های نظارتی که با ستاد ملی خانواده تحقق می‌یابد و مدیریت اجرایی و هماهنگی و نظارت و پایش آن، از رسالت‌های مرکز امور زنان و خانواده فعلی ریاست جمهوری و معاونت امور زنان و خانواده در ساختار پیشنهادی است و این پیشنهاد اصولی این گزارش است.

۳. عرصه فعالیت‌های اجرایی حمایتی و امدادی، که بخش عمده فعالیت‌های آن در راستای اجرای اصل دهم، بیست و بیست و یکم قانون اساسی به صورت پراکنده درحال اجراست، ولی بخش اعظمی از نیازهای خانواده مغفول مانده است و با تجمیع چند دستگاه در وزارت رفاه، خانواده تحقق می‌یابد و لازمه آن تغییر نام وزارت رفاه به وزارت رفاه و خانواده و تغییر و تنظیم مسئولیت‌ها، هماهنگ با این نامگذاری است.

شماره:
تاریخ:
پست:

جمهوری اسلامی ایران
ریاست جمهوری
بسمه تعالی

شاهزاد رئیس‌جمهور
ویس مرکز امور زنان و خانواده

با صلوات بر محمد و آل محمد
وزارت آموزش و پرورش - مرکز امور زنان و خانواده

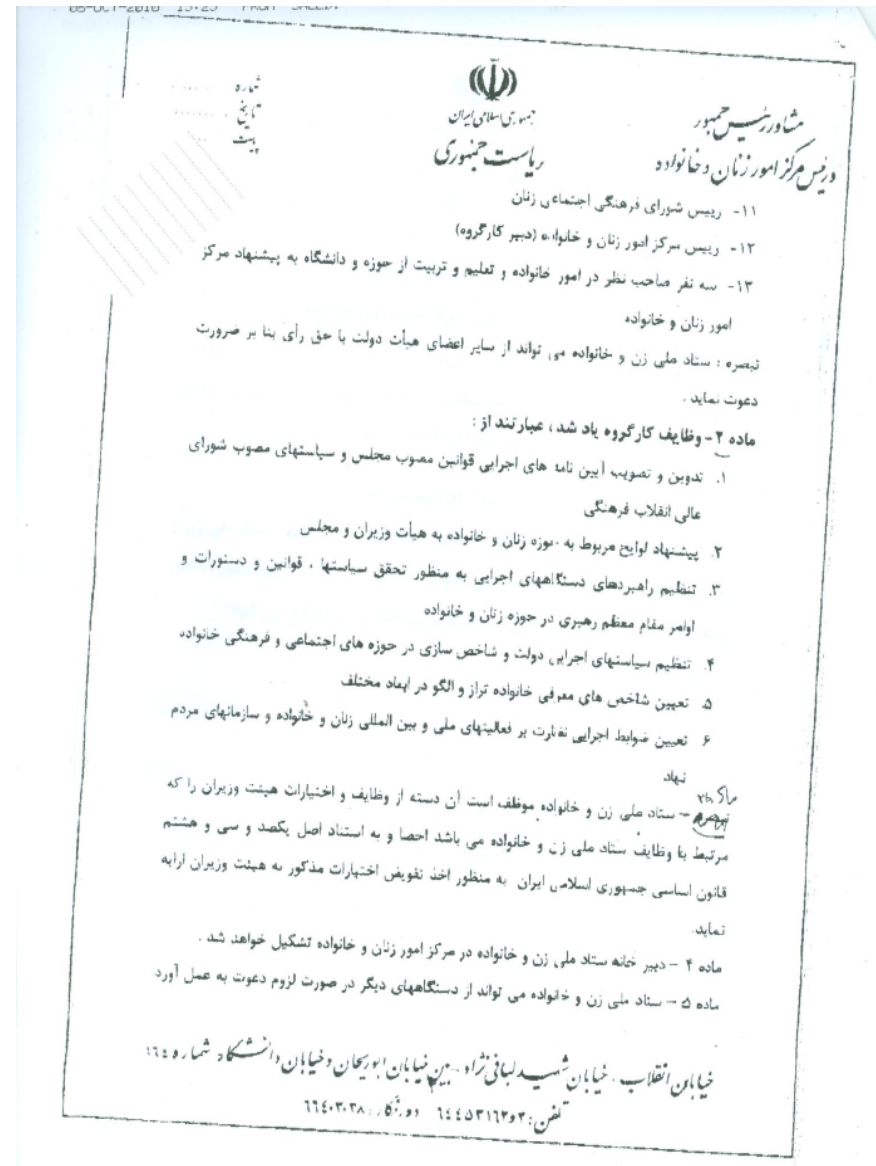
هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۷/۲/۱۹ بنا به پیشنهاد شماره ۵۳۲۳/ش مورخ ۱۳۸۵/۱۱/۲۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی و به استناد اصل یکمصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران آیین نامه تشکیل ستاد ملی زن و خانواده را به شرح زیر تصویب نمود:

آیین نامه تشکیل کارگروه ملی خانواده

ماده ۱- به منظور تحقق اصل دهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ستاد ملی زن و خانواده با هدف تقویت و تحکیم نهاد مقدس خانواده و پاسداری از قداست آن و استوار ساختن روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی با ترکیب اعضای زیر تشکیل می‌شود:

۱- رئیس محترم جمهور
۱- معاون اول رئیس جمهور (نایب رئیس)
۲- وزیر آموزش و پرورش
۳- وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی
۴- وزیر علوم، تحقیقات و فناوری
۵- وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۶- وزیر رفاه و تأمین اجتماعی
۷- وزیر کشور
۸- وزیر نادگستری
۹- رئیس سازمان ملی جوانان
۱۰- رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

خیابان انقلاب - خیابان ششبه باغی پناه - من خیابان ابو ریحان و خیابان دانشگاه - شمار ۱۶۴۵
تلفن: ۶۴۴۵۳۱۲۲۶۳ - ۰۲۱ - ۶۴۴۵۳۱۲۲۶۳

منابع و مآخذ

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۲. سند چشم انداز.
۳. سیاست های ابلاغی مقام معظم رهبری.
۴. سیاست های تشکیل تحکیم و تعالی خانواده.
۵. کارگروه ها و جلسات مشترک با شورای فرهنگی اجتماعی زنان و مرکز امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری.
۶. نظرسنجی از فعالین امور زنان و خانواده.
۷. بررسی در شورای علمی مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی.

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۰۵۲۰

عنوان گزارش: لزوم بازنگری در تشکیلات امور زنان و خانواده

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه زنان و خانواده)

تهیه و تدوین: کبری خزعلی

همکار: شهناز رجبی

همکاران خارج از مرکز: مرکز امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری، شورای

فرهنگی - اجتماعی زنان، فراکسیون زنان مجلس شورای اسلامی، دفتر امور زنان

وزارت کشور، دفتر امور زنان قوه قضائیه

ناظر علمی: —

مقاضیان: طیبه صفایی و زهره الهیان (نمایندگان تهران، ری، شمیرانات و

اسلامشهر در مجلس شورای اسلامی)

سرپرستار: حسین صدری‌نیا

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۸۹/۹/۶